

# การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

## An Administrational Sangha Activities in Bangkok

พระครูเมตตามงคลวิศิษฐ์ (วัชรินทร์ อดุคโว<sup>1</sup>)  
Phrakrumetthamongkolvisit  
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

### บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อวิเคราะห์การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้านอาศัยหลักพระธรรมวินัยปกครองคณะสงฆ์ ปฏิบัติตามนโยบายของมหาเถรสมาคม จัดตั้งกองทุนการศึกษา ทำงานร่วมกับชุมชนเป็นกลุ่มบวรบ้าน วัด และโรงเรียน สร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดหาทุนทรัพย์ในการสนับสนุนสาธารณูปการ ร่วมมือกับชุมชนจัดสาธารณสงเคราะห์

**คำสำคัญ :** 1. การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ 2. พระสังฆาธิการ 3. กรุงเทพมหานคร

### Abstract

Research Administration Sangha of Buddhist Monks in Bangkok aims. To study the administration Sangha of Buddhist Monks in Bangkok. To analyze the administration Sangha of Buddhist Monks in Bangkok. And to propose guidelines for the management of Leading Abbots Affairs Ministry in Bangkok.

The study administration Sangha of Buddhist Monks in Bangkok, found that the administration of Leading Abbots Affairs Ministry in Bangkok and the six principles governing ecclesiastical discipline. Compliance of the Supreme Sangha Council. Fund Education Working with community groups and schools to create a glorious home network Buddhism. Provide funds to support infrastructure Cooperation with the public housing community.

**Keywords:** 1. An Administrational Sangha 2. Activities 3. Bangkok.

---

<sup>1</sup>สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

## 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมสงฆ์และการปกครองแล้วจะต้องดูที่พระวินัยเป็นหลัก เพราะพระวินัยเป็นทั้งโครงสร้าง และระบบการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยและพัฒนาบุคลากรในสังคมสงฆ์ทุกคนจะรู้หน้าที่ของตนเองทั้งอำนาจ ขอบเขตของการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งพระวินัยจะเป็นหลักในการปฏิบัติและเป็นแกนกลางคอยยึดเหนี่ยวสังคมสงฆ์ ให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้หลักการเดียวกัน เพราะพระวินัยนั้นเป็นการจัดสรรโอกาส ให้ชีวิตและสังคมมีระเบียบและมีโอกาสเกิดขึ้นทำให้อะไรๆ ได้อย่างคล่องแคล่วดำเนินชีวิตได้สะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบก็จะสูญเสียโอกาส ในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมสังคมให้เป็นไปด้วยดี ลักษณะสังคมสงฆ์ในครั้งสมัยพุทธกาลจึงแตกต่างจากสังคมโดยทั่วไป (พระยุพธนา รมณียธมโม (แก้วกันหา, 2547, หน้า 3)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือการปกครองตามคณะสงฆ์และทางศาสนาดำเนินมาในลักษณะเช่นนี้ โดยเฉพาะเมื่อก้าวถึงประเทศไทย ขึ้นในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้อง และมีความจำเป็นต้องพึ่งรัฐจึงได้อำนาจอำนาจรัฐมาช่วยจัดการแก้ปัญหาพระธรรมวินัยและใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน คราวใดเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อครั้งพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากในประเทศอินเดียครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงถวายอำนาจรัฐช่วยจัดระบบการปกครองขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยการที่ทรงตราพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ศก

จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 กำหนดให้มีมหาเถรสมาคม มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ให้มหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติและออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ดูแลพระสงฆ์ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2554 โดยมีพระสังฆาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ 6 ประการ

1. ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน
2. ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนิน ไปด้วยดี
3. ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะตำบล
4. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ
5. ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา หรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย
6. ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน จากภารกิจทั้ง 6 ประการนี้ พระสังฆาธิการจึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีความสำคัญในการจรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์สังคมตามวิถีทางและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การที่จะทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและมั่นคงยั่งยืนถาวรคู่ประเทศ

ไทยได้นั้น จะต้องมีการส่งเสริมให้เป็น ส่วนหนึ่งในการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงและพัฒนาพระพุทธศาสนา ได้ (สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2547, หน้า 27)

ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้ยั่งยืนถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการทุกระดับเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน และมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยแล้ว จึงจะต้องปรับบทบาทในด้านต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมให้ได้พระสังฆาธิการ ต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษาดูงานในหน้าที่ของตน และไม่ลืมที่จะพัฒนาคนอื่นหรือคนในชุมชนในสังคมนั้นด้วย (กองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, 2554 หน้า 63)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า พระสังฆาธิการในกรุงเทพมหานคร ควรจะได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ต่างให้มากยิ่งขึ้น และทราบแนวทางการบริหารคณะสงฆ์ของสังฆาธิการ เข้าใจหน้าที่ในการปกครอง พัฒนาการบริหาร เข้าใจปัญหาและอุปสรรค สาเหตุและปัจจัยอื่น ๆ พระสังฆาธิการสามารถพัฒนาสังคม โดยประยุกต์หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนและคณะสงฆ์ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการ จึงมีความสนใจจะศึกษาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

## 3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยมีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งขอบเขตการวิจัย ดังนี้

### 3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ เพื่อเป็น แนวทางในการศึกษาพัฒนาตนให้สอดคล้องกับระบบ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ 6 ด้าน คือด้านการปกครองด้านการศาสนศึกษาด้านการศึกษาด้านการเผยแผ่ด้านการสาธารณูปการ และ ด้านสาธารณสงเคราะห์

### 3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 รูป
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการในกรุงเทพมหานคร คำนวณจากสูตรของ เครจซี่และมอร์แกน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, หน้า 49) (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 รูป โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสัมภาษณ์ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นเจ้าอาวาส จำนวน 10 รูป/ คน

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงธันวาคม พ.ศ. 2559

#### 4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

**ขั้นตอนที่ 1** ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครโดยศึกษาจากเอกสาร สอบถามและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ระดับเจ้าเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าคณะเขต เจ้าคณะแขวง เจ้าอาวาสในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 169 รูป

**ขั้นตอนที่ 2** เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 8 รูป/คน

**ขั้นตอนที่ 3** เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นเจ้าอาวาส จำนวน 10 รูป/คน

#### 5. ผลการวิจัย

##### 5.1 สภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านการปกครอง ได้แก่ มีการจัดทำระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อให้เกิดการบริหารงบประมาณการเงินคล่องตัว มีการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่างๆ ภายในวัดมีการเข้าร่วมประชุมพระสังฆาธิการตามวาระที่ผู้บัญชาเหนือตนจัดให้มีการประชุม

ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ มีการจัดสรรรางวัลให้นักเรียนที่สอบได้ตามโอกาส เช่น สอบได้ บาลี นกธรรมอื่นๆมีการให้รางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลีและแผนกสามัญให้มีขวัญกำลังใจ มีการจัดสรรงบประมาณเงินให้กับการเรียนการสอนนักรธรรม บาลี และปริยัติ อย่างทั่วถึง

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อนมีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นมีการจัดตั้งหรือสนับสนุนโรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีการจัดให้มีพระธรรมทูตหรือธรรมจาริกอบรมสั่งสอนแก่ชาวบ้านมีการจัดตั้งหรือสนับสนุนโรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์

ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ มีการจัดสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำ ไฟฟ้า ข้าวของเครื่องใช้ต่างมีการวางแผนในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดอย่างเป็นระบบมีการช่วยกันดูแลศาสนสถานอยู่ตลอดเวลา

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ มีการจัดทำถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมาระหว่างวัดกับชุมชน มีการให้ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อช่วยงานสังคม มีการดำเนินการก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านที่เข้ามาทำบุญในวัด เช่น ศาลาพักร้อน ที่จอดรถ ที่ปฏิบัติธรรม ห้องน้ำ เป็นต้น

ซึ่งผลการวิจัยได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโพธิ์โรจน์ภทฺทคุณ (วิโรจน์ ภทฺทปณฺโญ) ศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า (2555, หน้า 153-154)

1. ด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำ เจ้าอาวาสควรที่จะให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมตามมติมหาเถรสมาคมทุกครั้ง เมื่อมีการจัดประชุมขึ้น เจ้าอาวาสก็ควรที่จะจัดประชุมเพื่อชี้แจงข่าวสารการประชุมหรือเพื่อชี้แจงกฎระเบียบภายในวัด และใช้พระธรรมวินัยในการดูแลควบคุมพระภิกษุสามเณร เพื่อความเรียบร้อยดีงามของหมู่คณะทุกเดือน

2. ด้านศาสนวัตถุ เจ้าอาวาสควรวางแผนในการใช้พื้นที่เพื่อในอนาคตข้างหน้า อาจจะมีการขยับขยายหรือใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน ขยับขยายในภายหลัง

3. ด้านศาสนบุคคล เจ้าอาวาสควรที่จะเข้มงวดกวดขันในการรับบุคคลที่จะเข้ามาบรรพชาอุปสมบท รวมไปถึงลูกศิษย์วัด เพื่อป้องกันบุคคลที่หนีความผิดทางกฎหมายหรืออาจเป็นบุคคลอันตรายต่อพระพุทธศาสนาได้ พร้อมทั้งสอดส่องดูแลความประพฤติ และควรมีกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อให้พระภิกษุและสามเณรประพฤติตามอย่างเคร่งครัด

4. ด้านศาสนพิธี เจ้าอาวาสควรคำนึงถึงความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาบ้าง หรือเทศกาลตามประเพณีต่างๆ และเจ้าอาวาสควรที่จะกวดขันในเรื่องของมีนเมาและอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง เพราะพื้นที่วัดเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ปลูกฝังพระธรรมคำสั่งสอนเพื่อให้ประชาชนเป็นคนมีศีลธรรม

5. ด้านการศึกษาอบรม เจ้าอาวาสควรที่จะกระตือรือร้นในเรื่องของการสนับสนุนพระภิกษุ สามเณรเรียนพระปริยัติสายสามัญ รวมไปถึงการศึกษานักธรรมและจะต้องให้พระภิกษุสามเณรเข้าใจอย่างแท้จริง และนำไปปฏิบัติอย่างไม่ละเลย เมื่อในวัดมีความเข้มแข็งแล้วจะได้กระจายไปสู่ประชาชน จะทำให้สังคมไม่เสื่อมไปมากกว่านี้

6. ด้านปัจจัยการบริหารงานของเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสจะต้องเป็นหลักสำคัญในการประสานงานหรือดำเนินงานภายในวัด ทั้งในการชี้แจงแนวทาง และจัดตั้งหน่วยงานให้กับบุคคลที่มีความสามารถ เพื่อความเรียบร้อย และลดปัญหาในงานนั้นๆ

7. ด้านการบริหารงานบุคคล เจ้าอาวาส ควรมีการคัดกรองบุคคลที่มีความสามารถในการทำงาน ให้ตรงกับความสามารถของบุคคลกร เจ้าอาวาสจะต้องให้พระภิกษุ สามเณรในวัดมีส่วนร่วมในการทำงาน และควรมีการจัดประชุมชี้แจงงานทั้งพระภิกษุและคณะกรรมการให้เข้าใจ และให้ทำงานร่วมกันเพื่อยังความสามัคคีวัดกับประชาชน พร้อมทั้งหน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมด้วย

## 5.2 เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

1) ด้านการปกครอง มีการจัดประชุมพระสังฆาธิการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง อาศัยหลักพระธรรมวินัยปกครองคณะสงฆ์หลักพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองบริหารงบประมาณภายในวัดอย่างโปร่งใส

2) ด้านการศาสนศึกษา โดยปฏิบัติตามนโยบายการส่งเสริมการศึกษาส่งเสริมพระภิกษุ สามเณร ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม บาลี และปริยัติสามัญคัดเลือกพระภิกษุ สามเณรเป็นผู้อบรม สั่งสอน พระภิกษุ สามเณรด้วยกันเองจัดงบประมาณส่งเสริมการศึกษาและให้รางวัลแก่ผู้ที่สอบผ่านแต่ละชั้น

3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนเด็กและเยาวชนจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อน เกณฑ์และโรงเรียนวัดส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นทำงานร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการผลิตบุคลากรโดยการส่งเสริมการศึกษาให้พระภิกษุ สามเณรจัดส่งพระภิกษุ สามเณรเผยแผ่ธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศจัดกิจกรรมในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา และจัดตั้งสถานีวิทย์และเครือข่ายในการเผยแผ่

5) ด้านสาธารณูปการ มีการวางแผนการจัดสาธารณูปการซ่อมแซม บูรณะปฏิสังขรณ์สาธารณูปโภค ส่งเสริมสาธารณูปการทั้งภายในวัดและนอกวัด และจัดหาทุนทรัพย์ร่วมกับชุมชน

6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ร่วมมือกับชุมชนจัดสาธารณสงเคราะห์จัดแหล่งการเรียนรู้ร่วมกับ ชุมชนวางแผนและจัดนโยบายร่วมกับชุมชน และจัดโครงการศิลป 5 ส่งเสริมการรักษาศิลปให้ชุมชน

**วิเคราะห์ SWOT Analysis การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้**

### 1. ด้านการปกครอง

1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยมีพระธรรมวินัยเป็นกฎระเบียบในการปกครองพระภิกษุ สามเณร มีการประชุมพระสังฆาธิการอย่างน้อย 1 เดือน

2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระภิกษุ สามเณรบางรูปไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยพระ สังฆาธิการบางรูปขาดการเข้าประชุม

3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยรัฐบาลและศรัทธาญาติโยมสนับสนุนการอบรมและการ ประชุมของพระสังฆาธิการมีการเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยโดยมีพระธรรมวินัยคอยกำกับ

4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดการสนับสนุนการประชุมจากรัฐบาลและหน่วยงานที่ รับผิดชอบระบบการปกครองคณะสงฆ์ภายในวัดไม่มีการปรับเปลี่ยน

### 2. ด้านการศาสนศึกษา

1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยมีการสอบวัดและประเมินผลการศึกษาทุกปีมีการจัดงบประมาณ สนับสนุนการศาสนศึกษา

2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยขาดพระภิกษุ สามเณรเรียนและสอบขาดงบประมาณสนับสนุน การศาสนศึกษาภายในวัด

3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้าน ศาสนศึกษาสนับสนุน งบประมาณมีการส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรบวชเรียนในพระพุทธศาสนา

4) อุปสรรค(Threats) ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบศาสนศึกษาไม่ส่งเสริมการศึกษาของ พระภิกษุ สามเณรพระภิกษุ สามเณรบวชเข้ามาในพระพุทธศานาน้อย

### 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

- 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการมีทุนทางสังคม และมีการจัดตั้งโรงเรียนวัด
- 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการบางรูปมีทุนทางสังคมน้อยบางวัดไม่มีการจัดตั้งโรงเรียนส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์
- 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการได้รับการสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์จากพุทธศาสนิกชนและรัฐบาลพระสังฆาธิการทำงานร่วมกับชุมชน
- 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยโรงเรียนของวัดยังขาดการพัฒนามาตรฐานให้เทียบเท่ากับของเอกชนพระสังฆาธิการขาดการร่วมมือกับชุมชนและโรงเรียน

### 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

- 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการมีการส่งเสริมบุคลากรคือพระภิกษุ สามเณรจัดอบรมพระนักเทศน์และเผยแผ่
- 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการขาดการส่งเสริมบุคลากรด้านการเผยแผ่ไม่มีกิจกรรมภายในวัดที่ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและพุทธศาสนิกชนในการส่งเสริมพระภิกษุ สามเณรให้เผยแผ่ธรรมทั้งภายในและนอกประเทศจัดตั้งเครือข่ายการเผยแผ่พุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดบุคลากรที่เป็นหลักด้านการเผยแผ่เครือข่ายด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาไม่เข้มแข็งเพียงพอ

### 5. ด้านสาธารณูปการ

- 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการได้ส่งเสริมการใช้สาธารณูปการด้านต่างๆ ให้ภิกษุสามเณรพระสังฆาธิการประชุมการจัดใช้สาธารณูปการในแต่ละวัด
- 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยการใช้สาธารณูปการในแต่ละวัดต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขาดการวางแผนการใช้สาธารณูปการให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสาธารณูปการของวัดส่งเสริมการใช้สาธารณูปการภายในวัดพุทธศาสนิกชนส่งเสริมสาธารณูปการให้พระภิกษุ สามเณร
- 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านสาธารณูปการให้วัดและไม่มีหน่วยงานปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปการ

### 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

- 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการมีการจัดตั้งกองทุนพระสังฆาธิการจัดกิจกรรมสงเคราะห์ชุมชนภายในวัด
- 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการบางวัดมีการส่งเสริมสาธารณสงเคราะห์น้อย
- 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยมีหน่วยงานสนับสนุนการสาธารณสงเคราะห์ร่วมกับพระสังฆาธิการพระสังฆาธิการทำงานร่วมกับบ้าน และโรงเรียน

4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดหน่วยงานสนับสนุนสาธารณสงเคราะห์ร่วมกับพระสังฆาธิการโรงเรียนและชุมชนทำงานร่วมกับพระสังฆาธิการน้อย

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์ชัยศึกษา ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการเป็นผู้นำที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำทางตะวันตก 2) เพื่อศึกษาแนวคิดการเป็นผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์จากการศึกษาผู้วิจัย พบว่า (นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์ชัย, 2550), บทคัดย่อ) บทบาทผู้นำที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีตะวันตกต้อง ประกอบด้วยบทบาทพื้นฐานสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การกำหนดทิศทาง (Pathfinding) เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้ 2) การจัดการระบบการทำงาน (Alignment) 3) การมอบอำนาจ (Empowerment) เป็นการมอบหมายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่บุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4) แบบอย่างการเป็นผู้นำ (Modeling) สำหรับภาวะผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม ผู้นำที่ดีจะต้องยึดหลัก “ธรรม” เช่น พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตย พละ 4 และสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น เป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จที่วางไว้และนำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ความสงบสุขและมั่นคงตลอดไปรูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการประยุกต์ของภาวะผู้นำตามแนวคิดตะวันตกและหลักพุทธธรรม ย่อมประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ หลักการครองตนครองคน และครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำเกิดการพัฒนาดน การพัฒนาคน และการพัฒนาระบบงาน (ข) ให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์แบบทั้ง 2 ด้าน คือ 1) คุณภาพด้านความสามารถ เพื่อทำให้ผู้นำเกิดการพัฒนาดน พัฒนาคน และพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปรับปรุงคุณภาพความเป็นผู้นำคุณภาพบุคลากรในองค์กรและคุณภาพขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์อยู่เสมอ 2) คุณภาพด้านจิตใจ เพื่อทำให้เกิดการยกระดับจิตใจของผู้นำให้มีคุณธรรมจริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อให้สามารถนำพาหมู่คณะ องค์กร และสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนและมั่นคงตลอดไป

**5.3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า**

- 1) ด้านการปกครองอาศัยหลักพระธรรมวินัยปกครองคณะสงฆ์จัดประชุมพระสังฆาธิการ และบริหารงบประมาณภายในวัด
- 2) ด้านการศาสนศึกษา ปฏิบัติตามนโยบายของมหาเถรสมาคมส่งเสริมพระภิกษุ สามเณรให้ศึกษาด้านพระปริยัติธรรมนักธรรม บาลี และปริยัติสามัญ และจัดหางบประมาณสนับสนุนการศึกษา
- 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์จัดตั้งกองทุนการศึกษาจัดตั้งโรงเรียนส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ทำงานร่วมกับชุมชนเป็นกลุ่มบวรบ้าน วัด และโรงเรียน
- 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผลิตบุคลากรพระภิกษุ สามเณรให้มีความรู้จัดกิจกรรมการทางพระพุทธศาสนา และสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 5) ด้านสาธารณูปการวางแผนการส่งเสริมสาธารณูปการซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์ สาธารณูปการ และจัดหาทุนทรัพย์ในการสนับสนุนสาธารณูปการ



6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ร่วมมือกับชุมชนจัดสาธารณสงเคราะห์วางแผนและนโยบายร่วมกับชุมชนจัดโครงการต่างๆ ร่วมกับชุมชนโดยยึดวัดเป็นศูนย์กลาง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูไพโรจน์ภักทรคุณ (วิโรจน์ ภททปญโญ) ศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมผลการวิจัยพบว่า (พระครูไพโรจน์ภักทรคุณ, (วิโรจน์ ภททปญโญ), 2555, หน้า 153-154) 1) ด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำ เจ้าอาวาสควรที่จะให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมตามมติมหาเถรสมาคมทุกครั้ง เมื่อมีการจัดประชุมขึ้น เจ้าอาวาสก็ควรที่จะจัดประชุมเพื่อชี้แจงข่าวสารการประชุมหรือเพื่อชี้แจงกฎระเบียบภายในวัด และใช้พระธรรมวินัยในการดูแลควบคุมพระภิกษุสามเณร เพื่อความเรียบร้อยดีงามของหมู่คณะทุกเดือน 2) ด้านศาสนวัตถุ เจ้าอาวาสควรวางแผนในการใช้พื้นที่เพื่อในอนาคตข้างหน้า อาจจะมีการขยับขยาย หรือใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน ขยับขยายในภายหลัง 3) ด้านศาสนบุคคล เจ้าอาวาสควรที่จะเข้มงวดกวดขันในการรับบุคคลที่จะเข้ามาบรรพชาอุปสมบท รวมไปถึงลูกศิษย์วัด เพื่อป้องกันบุคคลที่หนีความผิดทางกฎหมายหรืออาจเป็นบุคคลอันตรายต่อพระพุทธศาสนาได้ พร้อมทั้งสอดส่องดูแลความประพฤติ และควรมีกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อให้พระภิกษุและสามเณรประพฤติตามอย่างเคร่งครัด 4) ด้านศาสนพิธี เจ้าอาวาสควรคำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาบ้าง หรือเทศกาลตามประเพณีต่างๆ และเจ้าอาวาสควรที่จะกวดขันในเรื่องของมีนเมาและอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง เพราะพื้นที่วัดเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ปลูกฝังพระธรรมคำสั่งสอนเพื่อให้ประชาชนเป็นคนมีศีลธรรม 5) ด้านการศึกษาอบรม เจ้าอาวาสควรจะกระตือรือร้นในเรื่องของการสนับสนุนพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติสายสามัญ รวมไปถึงการศึกษานักธรรมและจะต้องให้พระภิกษุสามเณรเข้าใจอย่างแท้จริง และนำไปปฏิบัติอย่างไม่ละเลย เมื่อในวัดมีความเข้มแข็งแล้วจะได้กระจายไปสู่ประชาชน จะทำให้สังคมไม่เสื่อมไปมากกว่านี้ 6) ด้านปัจจัยการบริหารงานของเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสจะต้องเป็นหลักสำคัญในการประสานงานหรือดำเนินงานภายในวัด ทั้งในการชี้แจงแนวทาง และจัดตั้งหน่วยงานให้กับบุคคลที่มีความสามารถ เพื่อความเรียบร้อย และลดปัญหาในงานนั้นๆ 7) ด้านการบริหารงานบุคคล เจ้าอาวาส ควรมีการคัดกรองบุคคลที่มีความสามารถในการทำงาน ให้ตรงกับความสามารถของบุคคลกร เจ้าอาวาสจะต้องให้พระภิกษุ สามเณรในวัดมีส่วนร่วมในการทำงาน และควรมีการจัดประชุมชี้แจงงานทั้งพระภิกษุและคณะกรรมการให้เข้าใจ และให้ทำงานร่วมกันเพื่อยังความสามัคคีวัดกับประชาชน พร้อมทั้งหน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมด้วย

## 6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครและในพระพุทธศาสนาได้ โดยปกครองพระสงฆ์ด้วยหลักพระธรรมวินัยส่งเสริมการศึกษาให้พระภิกษุ สามเณรจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาร่วมมือพัฒนาวัดและชุมชน และจัดกิจกรรมยึดวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

## 7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

### 7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) พระสังฆาธิการต้องมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมตามมติมหาเถรสมาคม เพื่อวางแผนและแนวปฏิบัติในการปกครองวัดของตน
- 2) มหาเถรสมาคมและพระสังฆาธิการควรมีการจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง เพิ่มบุคลากรทางการศึกษาทั้งครูผู้สอนและนักเรียน และส่งเสริมยกย่องให้มิชชันนารีกำลังใจ โดยเฉพาะควรดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม
- 3) พระสังฆาธิการควรมีการมอบทุนศึกษาสงเคราะห์แก่พระภิกษุ สามเณรและเด็กผู้ยากไร้เพื่อส่งเสริมการศึกษา
- 4) พระสังฆาธิการควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็น
- 5) พระสังฆาธิการควรมุ่งเน้นก่อสร้างอาคารและเสนาสนะภายในวัด และจัดการวางแผนในการก่อสร้างเสนาสนะไม่ให้ใหญ่เกินความจำเป็น เพราะทำให้เกิดการใช้ทุนทรัพย์ไปกับการก่อสร้างมากเกินไป จนทำให้ขาดการพัฒนาในด้านอื่นๆ
- 6) พระสังฆาธิการควรขอความร่วมมือสนับสนุนด้านการศึกษาสงเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ร่วมกับชุมชน

### 7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. พระสังฆาธิการควรตั้งทุนศึกษาสงเคราะห์สม่ำเสมอ เพื่อความต่อเนื่องของการมอบทุน
2. พระสังฆาธิการควรมีการจัดให้มีพระธรรมทูตหรือธรรมจาริกไปสถานที่ต่างๆ เพื่ออบรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา
3. พระสังฆาธิการควรมีส่วนส่งเสริมและร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อเพิ่มการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในทุกกิจกรรม

### 7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยในประเด็นรูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในประเทศไทย
2. ควรมีการทำการวิจัยในประเด็นกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในประเทศไทย
3. ควรมีการทำการวิจัยในประเด็นแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในประเทศไทย

## 8. บรรณานุกรม

- กองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : วี.อินเตอร์ พรินท์.
- นันทวรรณ อีสรานุวัฒน์ชัย. (2550) “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูไพโรจน์ภักทรคุณ วิโรจน์ ภททปญโญ. (2555). “ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารจัดการคณะสงฆ์**”.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูไพโรจน์ภักทรคุณ วิโรจน์ ภททปญโญ. (2555). “ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารจัดการคณะสงฆ์**”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระยุพธนา รมณียธมโม แก้วกันหา. (2547). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการพระศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2547). **คู่มือพระสังฆาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

## 9. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดันให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่ง โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้โอกาสตีพิมพ์ผลงานวิจัยในครั้งนี้